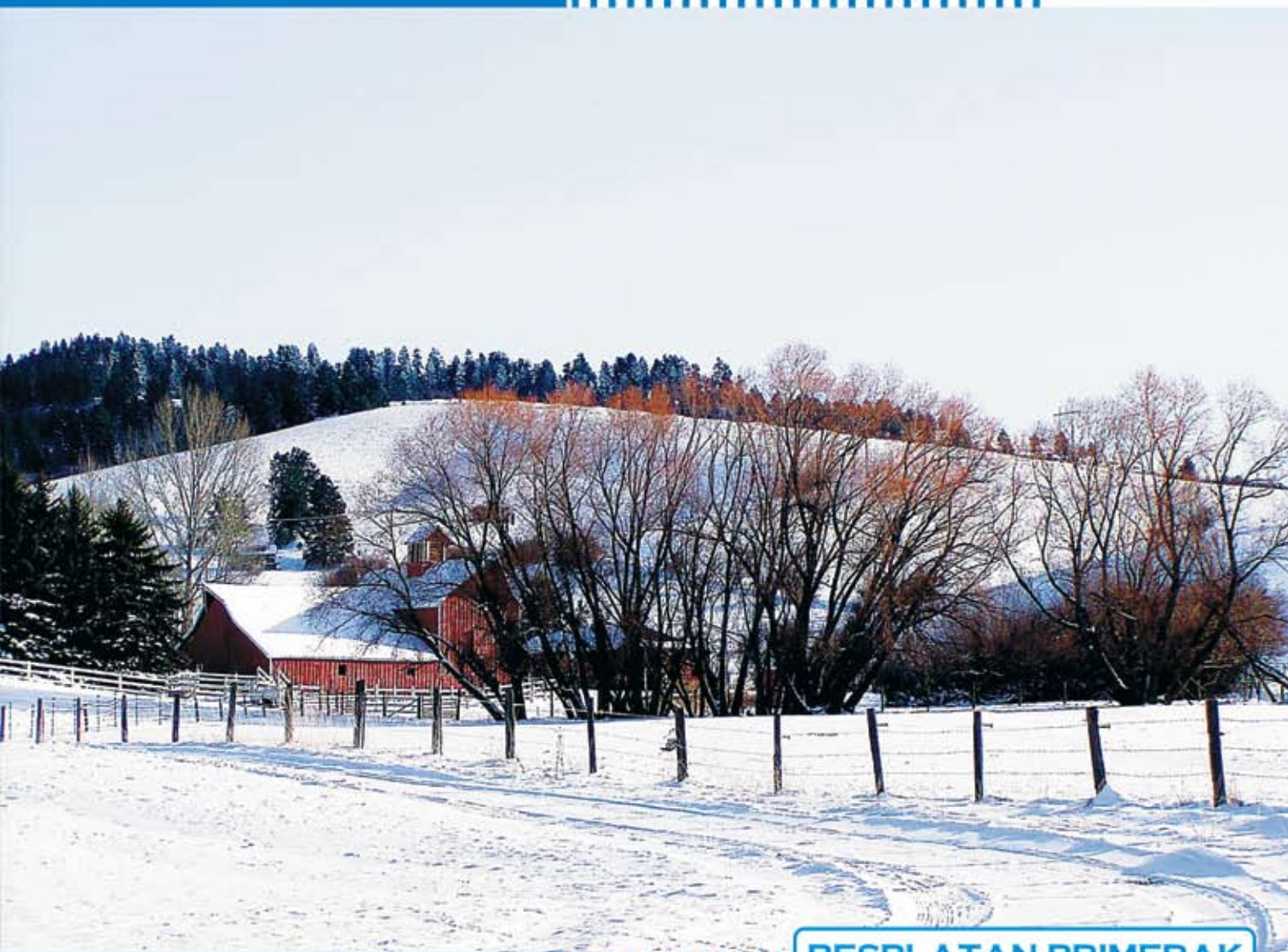

AGROSVET

BROJ 18 NOVEMBAR 2007.

BESPLATAN PRIMERAK

RECEPT ZA USPEŠNU
ZAŠTITU POVRĆA

SRBIJA U EVROPI ILI NEGDE
DRUGDE

NIKAD VIŠE NOKDAUNA

Kraljevačkog bataljona 235/2,
34000 Kragujevac, Srbija
Tel: 034/308 000, 308 001
Fax: 034/308 016

Distributivni centri:

Kragujevac 034/300-435,
Beograd 011/84-88-307,
Valjevo 014/286-800,
Subotica 024/753-307,
S.Mitrovica 022/649-013,
Niš 018/274-700
Bijeljina +387/55 355-230,
Gradiška +387/51 809-840,
Podgorica +382/81 872-165

Stručna služba:

Aleksandar Jotov - šef stručne službe
Mob: 063/658-310
e-mail: jotov@agromarket.kg.co.yu

Veselin Šuljagić
Mob: 063/658-307
e-mail: suljagic@agromarket.kg.co.yu

Dragan Đorđević
Mob: 063/102-23-45
e-mail: ganga@agromarket.kg.co.yu

Vladimir Dragutinović
Mob: 063/438-483
e-mail: vlada@agromarket.kg.co.yu

Velibor Hristov
Mob: 063/658-312
e-mail: hristov@agromarket.kg.co.yu

Mitrović Dragoslav
Mob: 063/10-58-191
e-mail: dragoslav@agromarket.kg.co.yu

Nebojša Lugonja
Mob: 063/10-58-223
e-mail: lugonja@agromarket.kg.co.yu

Senka Mišković
Mob: 063/10-58-096
e-mail: senka@agromarket.kg.co.yu

Miloš Milošević
Mob: 063/ 668-201
e-mail: milos@agromarket.kg.co.yu

Bojan Đokić
Mob: 063/668-165
e-mail: bojan@agromarket.kg.co.yu

Zoran Radovanović
Mob: 063/10-58-091
e-mail: zoran@agromarket.kg.co.yu

Danijel Grnja
Mob: 063/438-641
e-mail: sombor@agromarket.kg.co.yu

Radmila Vučković
Mob: 064/194-02-40
e-mail: radmila@agromarket.kg.co.yu

Dragutin Arsenijević
Mob: 063/657-929
e-mail: drago@agromarket.kg.co.yu

Miloš Tomašev
Mob: 063/635-495
e-mail: misa@agromarket.kg.co.yu

Renata Karajkov
Mob: 063/ 70-17-848
e-mail: renata@agromarket.kg.co.yu

Neša Milojević
Mob: 064/154-92-83
e-mail: nesa@agromarket.kg.co.yu

Goran Petrović
Mob: 063/10-58-320
e-mail: nis@agromarket.kg.co.yu

SADRŽAJ

ZABELELA SREMSKA RAVNICA	5
RECEPT ZA USPEŠNU ZAŠTITU POVRĆA	7
NI MANJE NI VREDNIJE	9
SRBIJA U EVROPI ILI NEGDE DRUGDE	11
KIKINDSKO ZLATNO SEME	14
FITOFERT ĐUBRIVA IZ UGLA POTROŠAČA	16
RIBIZLA NAŠA NOVA ŠANSA - 3. DEO	19
ČEKAJUĆI ZAKON	23
NIKAD VIŠE NOKDAUNA	25

AGROSVET

MESEČNA REVIJA

IZDAVAČ AGROMARKET DOO
ADRESA: KRALJEVAČKOG BATALJONA 235/2
34000 KRAGUJEVAC
TEL: 034/308-000, 308-001
FAX: 034/308-016

DIREKTOR ČASOPISA:
DIPL. ING. POLJ. DUŠAN MOJSILOVIĆ

GLAVNI I ODGOVORNI UREDNIK:
DRAGAN ĐORĐEVIĆ, DIPL.ING POLJ.

STRUČNI SARADNICI:
DR MIROSLAV IVANOVIĆ,
DUŠAN RADOJEVIĆ, DIPL. INŽ. POLJ
SLAVOLJUB VUKIČEVIĆ, DIPL. HEM,
VESELIN ŠULJAGIĆ, DIPL. ING. POLJ.
SENKA MIŠKOVIĆ DIPL. ING. POLJ.
RUŽA BUTULJA DIPL. ING. AGR.

ŠTAMPA: KOLOR PRES, LAPOVO

Ako postoji Bog, onda se ove, 2007. godine, malo više poigrao sa nama, a da nas nije ama baš ništa konsultovao ili uslišio molbe bogobojažljivih ljudi. Prvo kiša, pa nezabeležena suša, a sada ponovo kiša. I dok su oni vredniji i pametniji ulagali proteklih godina u sisteme za navodnjavanje i tako izbegli veće štete, to i oni ali i oni drugi nisu mogli da jesenas otvore tako velike kišobrane.

Izmakli su nam optimalni rokovi setve ali se seje i sejaće se po svemu sudeći i u decembru. To će uticati na izvesno smanjenje prinosa ali je veoma važno da smo shvatili da su puni ambari pšenice kapital koji je važan i vredan igrač u međunarodnoj trgovini. Znali smo to i ranije no su neki u jednom trenutku pričali da pšenicu ne treba sejati, namerno ili u neznanju. Oprašta im se.

Jer poljoprivreda je jedna od retkih grana privrede i vanprivrede gde beležimo suficit u razmeni sa svetom. U 2006. godini, višak realizovanog izvoza u odnosu na uvoz je iznosio oko 400 miliona dolara, a u ovoj godini po predviđanjima treba da bude oko 600 miliona „zelenih novčanica“. Ili još prostije, u 2007. godini vrednost izvoza poljoprivrednih proizvoda iznosiće oko 1,5 milijardi dolara, a uvoz manji od milijarde. Eh te banane, narandže, kivi, mango, papaja, a poneki paradajzčić, krompirčić, a bogami i ljuta papričica, što nam nikako nije potrebno.

Približavanje EU podrazumeva i poštovanje određenih standarda i procedura. Tu je neophodno još više stručnog rada sa proizvođačima, aktivniji rad savetodavnih službi, edukacije i još mnogo toga. I donošenje zakona i iznad svega poštovanje istih. Tržište zemalja Evrope je osim za nekoliko poljoprivrednih proizvoda na koje su stavljene kvote, otvoreno i na slobodnom plasmanu. Tu leži naša šansa koju treba uhvatiti je, iskoristiti na pravi način i ne ispuštati.

Naravno, pod uslovom da nas Bog s početka priče pogleda.

Zabelela sremska ravnica

Senka Mišković, dipl. inž. polj.

Sneg i blatnjavi putevi kojima krstare traktori puni repe su slika koju Srem pruža na samom kraju 2007. godine. Kratak rezime ove, po svemu sudeći najteže godine za poljoprivrednu proizvodnju, bi izledao ovako:

- temperature na početku godine su bile iznad proseka;

- period setve bez padavina
- ekstremno visoke temperature tokom leta
- jesen sa stalnim i obilnim padavinama
- i na kraju sneg sredinom novembra.

Sve ovo je dovelo do toga da je ovogodišnji rod daleko ispod očekivanog i da radovi na njivama nisu završeni. Berba kukuruza je obavljena na oko 95% površina. Zbog lošeg vremena setva pšenice je obavljena tek na oko 70 % površina. Trenutno jedan od najvećih problema je što vađenje šećerne repe je skoro onemogućeno. Oko 60% slatkog korena je još u zemlji, i pitanje je kad će se izvaditi.

I voćari su imali problema u ovoj godini. Kvalitet ploda je bio smanjen kako zbog ranijeg opadanja plodova tako i zbog ožegotina koje je ostavilo sunce. Pošto je sav list opao čim vreme dozvoli trebalo bi uraditi tzv zimsko prskanje preparatima na bazi bakra. Stručnjaci iz „**Agromarket - a**“ preporučuju *Cuprabalu Z* u količini 4-5 kg/ha. Uloga bakra je da posle opadanja listova zaštiti ožiljke od parazita, saprofita i prezimljujućih formi gljiva i smanji infektivni potencijal prezimljujućih formi.. Takođe mlade sadnice treba zaštititi od glodara i sitne divljači mehaničkim ili hemijskim sredstvima.

U dugim zimskim noćima uz brojne đakonije sremske kuhinje, dobro dođe i zelena salata. Međutim da bi je spremili neophodno je zaštititi je. Zbog intezivne proizvodnje zemljište u plastenicima je utočište mnogim sporama gljiva prouzrokovala bolesti. U proizvodnji salate ekonomski značajne bolesti su plamenjača salate - *Bremia lactucae*, bela trulež - *Sclerotinia sclerotiorum* i siva plesan - *Botrytis cinerea*.

Bremia lactucae - prouzrokovala plamenjače salate smatra se jednom od najznačajnijih bolesti ove biljke. Salata je osetljiva u svim fazama razvoja na ovu bolest. Na listu nastaju krupne uglaste pege ovičene glavnim lisnim nervima. Pege su u početku hlortične, zatim požute i na kraju dobijaju mrkocr-

venu boju. Na naličju lista u uslovima velike vlažnosti nastaje bela prevlaka.

Sclerotinia sclerotiorum - prouzrokovala bele truleži; parazit većeg broja vrsta. Izaziva trulež korenovog vrata, uvenuće i truljenje glavica. Na obolelom delu biljke stvara se obilna bela navlaka (kao vata)

Botrytis cinerea - prouzrokovala sive truleži. Ova gljiva parzitera veći broj biljnih vrsta. Prvi simptomi na salati se uočavaju u osnovi lista ili struka kao tamna vodenasta zona. Zaraženi listovi su prekriveni sivom prevlakom.

Uspešna zaštita može se ostvariti ako se koriste preparati koje u svojoj paleti ima **Agromarket**, a su: *Proplant 722 SL* 0,15% zalivanjem rasada pre setve; *Fostonic 80 WP* 0,25-0,37% 3 puta na svakih 7 dana; *Ridomil gold MZ 68 WG* 2.5kg/ha, *Bravo720 SC* 2l/ha i *Folio Gold 537,5 SC* 2.5-3 l/ha u cilju suzbijanja plamenjače salate s tim da zadnja dva preparata imaju i sporedno delovanje na sivu plesan. U cilju suzbijanja sive plesni i bele truleži preporučujemo *Ronilan FL* u količini 0,6-1l/ha i *Switch* u količini 0,6-0,8kg/ha.

Ako se primeti pojava lisnih vaši preporučuje se Actara 25 WG u količini 0,2 kg/ha.

Zbog velike vlage u plastenicima značajne štete mogu napraviti i puževi. U cilju suzbijanja puževa može se koristiti Gardene 3-5 kg/ha. Takođe se može posipati oko biljaka pepeo, kreč, mineralna đubriva. Ove materije puževima oduzimaju vlagu.

Što se tiče zaštite od korova u usevu salate zbog kratke vegetacije salate ne preporučuje se primena herbicida, najbolje je na zemljište postaviti folije sa rupama.

U svakom slučaju kada je zaštita salate u pitanju treba voditi računa o spoljašnjim uslovima i karenci (vreme koje mora proći od tretiranja do berbe), bilo koji tretman se radi kada je sunčan dan i temperatura u plasteniku iznad 10°C s tim da je prethodno potrebno dobro provetriti.

Sremci se nadaju da se tekuća, 2007. godina neće ponoviti ali ih ni početak vegetacione 2007/2008. godine baš ne greje.

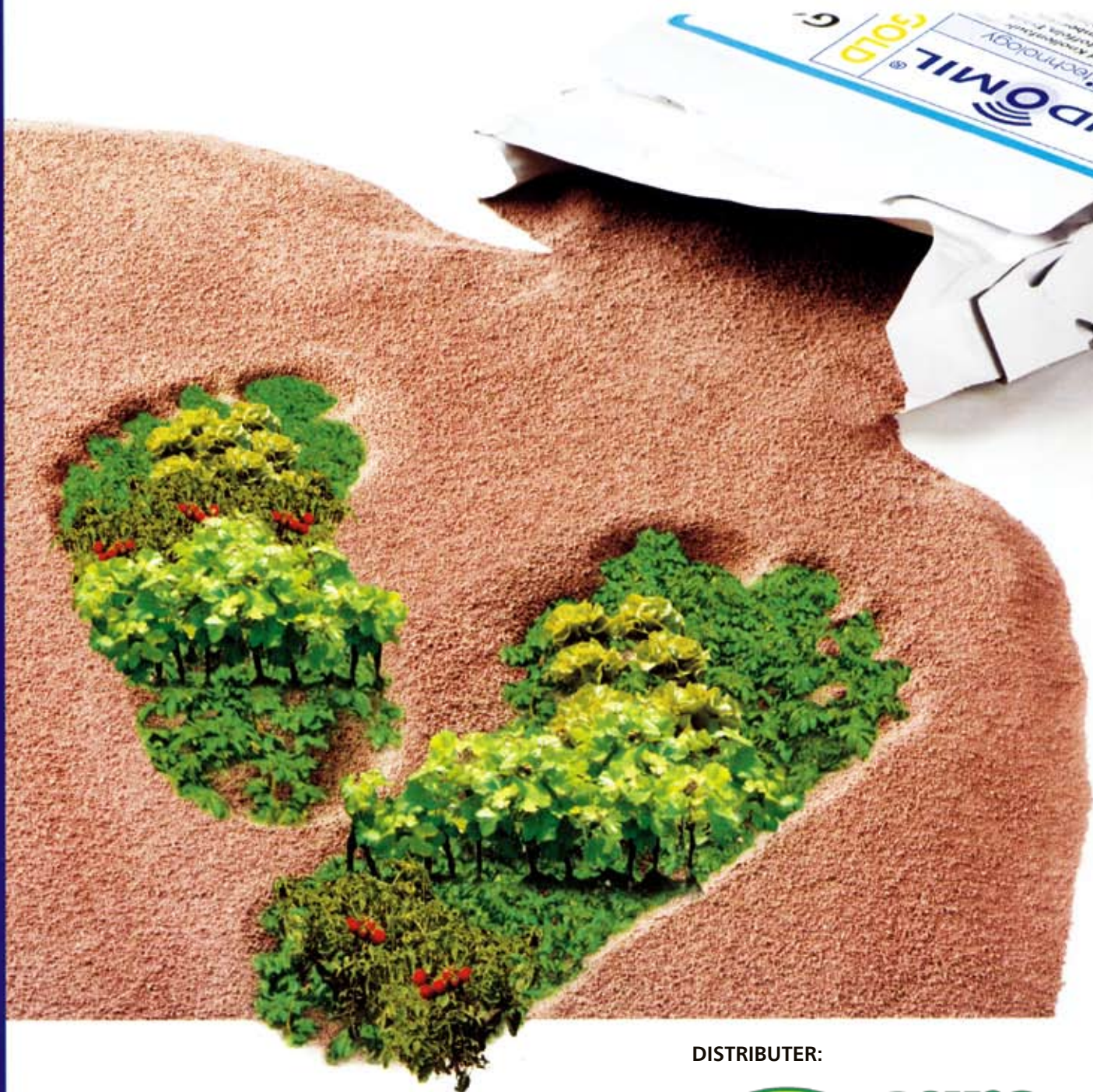

RIDOMIL®
MZ 68 WG

pepife technology

GOLD

Vaš verni zaštitnik od bolesti
u novoj, savremenoj formulaciji.

DISTRIBUTER:

syngenta

Dr Miroslav Ivanović

RECEPT ZA USPEŠNU ZAŠTITU POVRĆA

Obično na kraju jedne, a pred početak druge godine analiziramo šta se događalo i pravimo planove za budućnost. Poljoprivrednici i baštovani se rado sećaju lepih i zdravih plodova, rezultata svog mukotrpnog rada, sa željom da ih u sledećoj godini bude što više. Svedoci smo, međutim, vrlo različitih klimatskih uslova u proteklih nekoliko godina. Oni su, uz postojanje i drugih, ne manje važnih faktora koji utiču na isplativost proizvodnje, imali znatan uticaj na pojavu oboljenja i štetočina povrtarskih biljaka u nas.

U odnosu na mnoge prethodne godine, koja su manje ili više obilovale padavinama, pri šemu smo kao glavni problem imali bolesti tipa plamenjače i pegavosti lista, ova godina je bila izrazito suva i topla, rekordna po temperatura vazduha, pa i zemljišta. To je uslovalo pojavu bolesti i štetočina koje smo do sada retko viđali na našim poljima. Na ovom mestu, ipak treba istaći da su suve i tople godine, pri gajenju povrtarskih biljaka u sistemu navodnjavanja, izuzetno blagodarne. Tada se postižu nadprosečni prinosi. Svedoci smo bogate ponude povrća veoma dobrog kvaliteta tokom jeseni ove godine. Nije, međutim, sve bio idealno. Paraziti i štetočine su ipak uzeli svoj deo kolača.

U usevima paradajza i paprike dominirale su štetočine u odnosu na parazite, prouzrokovao oboljenja. Takoreći, nije bilo ili je bila vrlo retka pojava bakteriozne pegavosti lista i plodova ovih vodećih povrtarskih kultura u nas. Sve da smo i

hteli, plamenjaču paradajza nismo mogli naći ili je njena pojava bila veoma retka, samo tokom juna, ali ne i kasnije. Ipak i tada je preventivna zaštita bila potrebna. Primenom već poznatih fungicida Bravo, Folio Gold i Ridomil Gold sprečene su početne infekcije, a sušno i toplo vreme je zaustavilo ili usporilo kasniji razvoj bolesti.

U prvom delu vegetacije velike štete su činile podgrizajuće sovica, gusenice koje grickanjem oštećuju prizemni deo stabla biljaka. Nežne i tek rasađene biljke lomile su se na mestu oštećenja, čak i pri blagom povetarcu. Nešto starije biljke postaju predmet napada sličnih štetočina: gusenice lisnih sovica grizu list po obodu ili čine još veću štetu ubušivanjem u zelene, tek formirane plodove ili one potpuno zrele. Pravovremena primena insekticida Match i Insegar, regulatora razvoja insekata sprečila je razvoj gusenica sovica. Pravovremena primena znači pre polaganja jaja leptira ovih štetočina ili najkasnije jedan-dva dana nakon toga.

Biljke oslabljene usled nedostatka vode i visokih temperatura u drugom delu vegetacije napadali su paraziti - prouzrokovaoč uvenuća. To je uglavnom slučaj u paprici, vrlo malo u usevu paradajza. Klonule i uvele biljke paprike davale su, na mnogim mestima, sliku bojnog polja posle okončane bitke. Biljke se nisu mogle oporaviti jer su paraziti već bili u njima, a ni kiše nije bilo na vidiku. Stalnoj priči stručnjaka da je preventiva osnov i da bez primene fungicida pre setve za tretman supstrata odnosno nakon

setve i klijanja (primer preparat Proplant 722 SL) i dalje se nedovoljno veruje ali su zato slike u polju i u zatvorenom prostoru veoma uverljive.

U uslovima suvog i toplog vremena veće štete pričinile su štetočine, pre svega biljne vaši, grinje i tripsi. Zemljišna primena insekticida Actara omogućila je dugotrajnu zaštitu u početnim fazama razvoja biljaka, kada su one i najosetljivije na štetne insekte. Kasnija folijarna primena ovog ili nekog insekticida drugog mehanizma delovanja omogućila je kontrolu insekata na niskom nivou, bez velikih šteta. Suzbijanje grinja, naročito u zaštićenom prostoru, gde u suvoj i toploj sredini mogu načiniti velike štete, uspešno je sprovedeno preparatom Vertimec.

Oštećenja na plodovima paradajza i paprike, u vidu prostrane, suve i mrke truleži privlačila su pažnju poljoprivrednih proizvođača i brojnih stručnjaka. Veliki broj plodova imao je i ožegotine od sunca. Na oštećeno tkivo ploda, i u prvom i u drugom slučaju, naseljavali su se različiti mikroorganizmi, prvenstveno saprofitne gljive roda *Alternaria*, koje obrazuju mrku ili crnu somotastu prevlaku. Mnogi su bili skloni da postojeći problem rešavaju primenom fungicida. To su bili uzaludni pokušaji. Uzrok navedenoj pojavi nije patogene prirode, u pitanju je kompleksni fiziološki poremećaj nastao usled visokih temperatura, neobezbeđenosti biljaka dovoljnom količinom vode i nedostatka kalcijuma.

Postizanje visokih prinosa pasulja nisu onemogućili paraziti i štetočine. U vreme visokih temperatura i niske vlažnosti vazduha nije bilo optimalnih uslova za oplodnju cvetova pasulja. Mada su se mnogi ponadali visokom rodu videvši mnoštvo cvetova na biljkama pasulja, broj mahuna i zrna u njima bio je neočekivano mali. Rezultat je veoma mali prinos.

U ovoj godini nije bilo povoljnih uslova za pojavu najštetnijeg oboljenja krastavca, plamenjače. Pa čak i u uslovima navodnjavanja dolazilo je do brzog isparavanja vode, pa je malim brojem tretiranja sačuvana zdrava lisna masa, što je obezbedilo veoma dobar prinos. I ovde se pokazalo dobro delovanje fungicida Bravo, Folio Gold i Ridomil Gold

Štetočina u usevu kupusa o kojoj se retko kada čuje je kupusov moljac. Sitni leptirić, nežnog tela, nastaje iz malih gusenica koje se hrane lišćem kupusa, kelja, a posebno karfiola. Na lišću se uočavaju brojne rupe ili je ono izgrizeno po obodu. Napadnute biljke često ostaju bez lisne mase. Primena insekticida Match u vreme polaganja jaja ove štetočine pruža efikasnu zaštitu. Veći problem pri gajenju kupusa predstavljala je pojava biljnih vaši, koje su suzbijane insekticidom Actara.

U usevu crnog luka u uslovima suvog i toplog vremena znatne štete nanose tripsi. Tako je bilo i ove godine. Sa dva-tri tretmana, od kojih je jedan bio preparatom Vertimec, sprečene su veće štete.

Korovi u usevu povrća su i ove godine u velikom broju kultura uspešno suzbijani herbicom Dual Gold, primenom posle setve, a pre nicanja useva, kao i pre rasađivanja. Visoka selektivnost i dugotrajno delovanje i ovaj put su potvrdile epitet zlatnog rešenja korova u povrtarskim usevima.

Očigledno je da su i nauka i struka ovladale rešenjima velikog broja problema koji se javljaju u izuzetno složenoj proizvodnji kakva je proizvodnja povrća. Ostaje samo da se preporuke struke uvažavaju, a rešenja primene. I eto berićeta

NI MANJE – NI VREDNIJE

Veselin Šuljagić, dipl. inž. polj.
Dragan Đorđević, dipl. inž. polj.

Ni ponos srpske poljoprivrede, izvozni artikal br. 1, „crveno zlato Srbije“, malina nije uspela da odoli uslovima nezapamćene elementarne katastrofe, suše, kako zemljišne tako i vazdušne u vegetacijskoj 2007. godine. Rekordnih oko 70.000 tona ovog voća, ubranog u 2006. godini, sveli su se na 50.000 tona roda 2007. godini, isključivo zbog nedostatka adekvatnih sistema i uređaja za navodnjavanje. Računica je jasna, nedostaje 25 do 30 % roda iz prethodnih godina.

Ovaj nedostatak je posebno došao do izražaja na području na kojem se nalazi oko ½ ukupnih površina pod malinom – Valjevsko malinogorje (Valjevo, Brankovina, Šabac-Lipolist, Cer, Loznica) usled totalnog nedostatka sistema i uređaja za navodnjavanje. Situacija je nešto malo povoljnija u drugom reonu proizvodnje

– Ariljskom malinogorju (Arlje, Užice, Požega, Ivanjica, Kosjerić, Bajina Bašta), koji čini drugu polovinu ukupne proizvodnje srpske maline, zahvaljujući kakvom-takvom (čitaj minimalnom) prisustvu sistema za navodnjavanje, te je prosečan prinos veći u odnosu na valjevsko malinogorje za 5 do 7%.

Sve ovo doprinelo je da u toku berbe otkupna cena maline dostigne enormne visine – 100 do 110 dinara po kilogramu, što je proizvođaču kompenzovalo smanjenje prinosa. Prerađivači maline - hladničari, uplašeni otkupnom cenom maline tokom berbe veoma brzo su postavili stvari na svoje mesto sa maksimalno ostvarenom cenom na probirljivom evropskom tržištu za malinu kvaliteta rolend od 2 do 2,20 Eura po kilogramu, a kvaliteta griz od 1,7 do 2,0 Eura po kilogramu. Da će cena maline vero-

vatno i dalje rasti, daje nam za pravo da je do početka novembra meseca realizovan izvoz 2/3 roda 2007. godine.

Tokom vegetacije za razliku od prethodne, 2006. godine, nije bilo problema sa sivom truleži ploda maline, mikozna oboljenja su držana pod kontrolom zahvaljujući pravovremenoj primeni (listanje) Captan WP 50 u dozi od 250 grama u 100 litara vode. Primena ovog fungicida sprečila je razvoj *Dydimella*

(ljubičasta pegavost), *Leptosphaeria* (sušenje izdanaka) i antraknoze maline. Tokom perioda septembar-oktobar, zahvaljujući obilnim padavinama, neophodno je bila još jedna primena fungicida Captan WP 50 (300 g/100 l vode).

Dugačak sušni period doveo je do povećanja populacija štetnih grinja maline te je uspešno rešenje za suzbijanje ovih štetočina

primena preparata Demitan 200SC u dozi od 50 – 60 ml u 100 litara vode.

A u cilju ostvarenja što boljeg zdravstvenog stanja, a i lakšeg prezimljavanja rodnih pupoljaka maline u 2008. godini, stručna služba „Agromarketa“ preporučuje obaveznu primenu preparata na bazi bakra – Cuprabelu Z u dozi primene od 500 grama u 100 litara vode za površinu od 10 ari, prvi put u periodu kraj novembra-početak decembra, a drugi put, krajem januara i početkom i tokom februara u istoj dozi primene, a u kombinaciji sa mineralnim uljem Galmin u dozi primene od 1 do 2%.

Srpsko „crveno zlato“ je jedan od naših najznačajnijih aduta u razmeni sa svetom. Zato je neophodno da ga brižljivo negujemo i čuvamo ali i uvećavamo.

Dušan Radojević, dipl. inž. polj.

SRBIJA U EVROPI ILI NEGDE DRUGDE

Pred Srbijom kao jednom od najstarijih evropskih država koja je nažalost ostala van evropskih integracionih procesa ili im stremi poput puža, postavlja se ključno pitanje na koje će ona morati da odgovori u najskorije vreme, a to je da li želi, može i hoće da se pridruži porodici evropskih država koja će joj omogućiti brži razvoj i napredak u svim segmentima.

Naravno da je ovo pitanje veoma važno i za jedinu privrednu granu koja i danas, u ovim veoma teškim uslovima rada i poslovanja, prepuštena sama sebi i onima koji u njoj rade, ostvaruje suficit u svom radu koji ove godine iznosi oko 500 miliona dolara, a to je POLJOPRIVREDNA PROIZVODNJA. Možemo slobodno da kažemo da je za našu poljoprivredu od esencijalne važnosti pristupanje EU, jer joj tada postaju dostupni različiti pristupni fondovi i dosta velika količina svežeg novca koja se mora iskoristiti za razvoj ove privredne grane. Jer, iako je mnogima teško da prevale preko usta da je Srbija pre svega poljoprivredna zemlja sa velikim površinama obrađenog zemljišta, doduše i mnogo neobrađenog, to je naš adut i moramo da ga iskoristim.

Naravno da se sada postavlja pitanje šta ćemo mi da uradimo po tom pitanju, pitanju prijema u EU, jer nije dovoljno samo želeći već mi sami moramo da počnemo da se prilagođavamo pravilima igre koje je neko drugi postavio i koji su trenutno na snazi. Plaši me da ukoliko ne uradimo ništa ili nedovoljno, ostanemo tamo gde smo sada.

Šta se dešava sa zaštitom bilja kao jednim od važnih segmenata poljoprivredne proizvodnje u prilagođavanju pravilima i propisima EU?

Svedoci smo da je stanje po tom pitanju u našoj zemlji veoma problematično u svakom pogledu.

Kada bi neko sa strane došao i posmatrao (a došli su i posmatraju) šta se u Srbiji dešava po tom pitanju, mogao bi da izvede samo jedan zaključak: Srbija ide u suprotnom pravcu od onog što se zove „prilagođavanje uslovima koji važe u Evropi“. Jer kako drugačije objasniti činjenicu da se u Srbiji dešava ekspanzija generičkih proizvoda koji stižu sa svih strana bez ikakvog reda.

Direktiva EU 91/414/EEC koja je osnovni postulat kojeg se pridržavaju sve evropske zemlje, u Srbiji je još na dugačkom štapu. Kod nas su još u prometu

mnoge aktivne materije koje su ispale sa Aneksa i koje su povučene iz upotrebe. I ne samo da su još u primeni već se registruju i drugi preparati sa tim aktivnim materijama ali pod drugim trgovačkim nazivom.

Veoma često se ovakva politika od nadležnog Ministarstva brani tezom odbrana domaće industrije pesticida. Moje ali ne samo moje pitanje je „da li je to baš tako“?

O ovoj temi može još dugo i naširoko da se priča i piše ali suština je ista – bez prilagođavanjima pravilima (za zaštitu bilja EU 91/414/EEC) ne može biti napretka ni boljitka ni za

koga od nas koji smo izvođači poljoprivrednih radova.

Na kraju ovog teksta pokazaćemo na primeru jedne nama susedne zemlje koja kao ni mi nije član EU ali je u procesu prilagođavanja pravilima koja važe u Evropi i daleko je ispred nas.

U Tab. 1. možete pročitati šta se događa sa aktivnim materijama koje ispadnu sa Aneksa i kako je njihov status definisan u zakonskom i vremenskom periodu.

Na nama je da stavimo prst na čelo i zamislimo, možemo li mi...

Broj	Ime	Tip	Proizvođač	Država	Regulacija	01.07.2007.	01.01.2008.	01.01.2009.	
	PRIMEXTRA GOLD 720 SC (azins+5-metabiazol)	H	Syngenta	Syngenta Agro		01.07.2007.	01.01.2008.	01.01.2009.	
	TAZASTOMP (azins+metabiazol)	H	BASF	BASF Croatia		30.06.2007.	30.12.2007.	30.12.2008.	
4.	Bromproflat		NEGRON 500 EC	A	Syngenta	Syngenta Agro	15.03.2007.*	15.09.2007.	15.09.2008.
5.	Calfoet		ROMEET 6 E	H	Cedar Chemical	Herbos	08.06.2007.	08.12.2007.	08.12.2008.
6.	Difetalon		GLDQCID MEXI MAMAC GLDQCID 21TM MAMAC	R	Unichem	Unichem Agro	20.09.2011. 20.09.2011.	01.01.2008. 01.01.2008.	01.01.2009. 01.01.2009.
7.	Diklofluamid		EUPAREN 50 WP	F	Bayer CropScience	Bayer d.o.o.	12.08.2007.	01.01.2008.	01.01.2009.
8.	Diklorprop (racemaf)		GALUM (diklorprop+metaklorprop+MCPA)	H	Herbos	Herbos	01.07.2007.	01.01.2008.	01.01.2009.
9.	Endosulfan		ENDOSULFAN 35 EC	I	Sinochem	AgroChem Maska	01.07.2007.	01.01.2008.	01.01.2009.
			GLOBAL E-35	I	Chromos Agro	Chromos Agro	01.07.2007.	01.01.2008.	01.01.2009.
			ROCKY	I	Arista	Hed	01.07.2007.	01.01.2008.	01.01.2009.
			THIODAN E-35	I	Bayer CropScience	Bayer d.o.o.	01.07.2007.	01.01.2008.	01.01.2009.
10.	EPTC		THIONEX E 35	I	Makhteshim	Danon	18.03.2007.*	18.09.2007.	18.09.2008.
11.	Fenpropatrin		ERADICANE 6 E	H	Hungarian Chem. Works	Herbos	01.07.2007.	01.01.2008.	01.01.2009.
11.	Fenpropatrin		DANIRUN 11 EC (fenpropatrin+heksiflazoks)	I	Sumitomo	Chromos Agro	15.03.2007.*	15.09.2007.	15.09.2008.
			MEOTHRIN 10 FL	I	Sumitomo	Chromos Agro	05.02.2007.*	05.08.2007.	05.08.2008.
12.	Flukumafen (racemaf)		STORM PELETE	R	BASF	BASF Croatia	14.04.2008.	01.01.2008.	01.01.2009.
			STORM PARAFINSKI BLOKVI	R	BASF	BASF Croatia	14.04.2008.	01.01.2008.	01.01.2009.
13.	Fomesafen		FLEX	H	Syngenta	Syngenta Agro	10.03.2007.*	10.09.2007.	10.09.2008.
14.	Heksaflumuron		SONET 100 EC	I	Dow agrosiences	Chromos Agro	14.03.2008.	01.01.2008.	01.01.2009.
15.	Heptenofos		HOSTAQUICK EC-50	I	Bayer CropScience	Bayer d.o.o.	18.10.2007.	01.01.2008.	01.01.2009.
16.	β-Hidroksikolinoln sulfat		CHINOSOLW	F	Bayer CropScience	Bayer d.o.o.	10.03.2007.*	10.09.2007.	10.09.2008.
17.	Imazametabenz-metil		ASSERT	H	BASF	BASF Croatia	14.04.2008.	01.01.2008.	01.01.2009.
			ARSENAL	H	BASF	BASF Croatia	09.12.2007.	01.01.2008.	01.01.2009.
18.	Imazapir		TRAIN	H	Sinochem	Herbos	30.06.2007.	30.12.2007.	30.12.2008.
			RACUMN-57	R	Bayer CropScience	Bayer Pharma	09.12.2007.	01.01.2008.	01.01.2009.
19.	Kumateiril		RACUMN PASTE	R	Bayer CropScience	Bayer Pharma	20.09.2010.	01.01.2008.	01.01.2009.
			EUCRITT (metabiazol+spirociklopi)	F	Caflaro	Poljoprmet	29.03.2011.	01.01.2008.	01.01.2009.
20.	Metalaksil (racemaf)		METALAXYL MZ 72 WP (metabiazol+spirociklopi)	F	Chromos Agro	Chromos Agro	14.06.2010.	01.01.2008.	01.01.2009.
			METALAXYL PLUS 48 WP (metabiazol+bakar)	F	Chromos Agro	Chromos Agro	12.10.2010.	01.01.2008.	01.01.2009.
			PLANET 72 WP (metabiazol+spirociklopi)	F	United Phosphorus	Unakom	17.05.2011.	01.01.2008.	01.01.2009.
			RIDOMIL MZ 72 WP (metabiazol+spirociklopi)	F	Novartis	Chromos Agro	14.03.2008.	01.01.2008.	01.01.2009.
			ROSSO (metabiazol+spirociklopi)	F	Herbos	Herbos	28.11.2012.	01.01.2008.	01.01.2009.
			VITNIT (metabiazol+bakar)	F	Nitrochemia	Agromax	05.12.2011.	01.01.2008.	01.01.2009.
			MATADOR (metabiazol+spirociklopi)	F	Shenzhen	AgroChem Max	01.07.2007.	01.01.2008.	01.01.2009.
21.	Metobromuron		PATORAN 50 WP	H	Novartis	Chromos Agro	11.08.2008.	01.01.2008.	01.01.2009.
22.	Metolaklor (racemaf)		BLIC	H	Herbos	Herbos	03.10.2012.	01.01.2008.	01.01.2009.
			DUAL 960 EC	H	Syngenta	Syngenta Agro	14.07.2007.	01.01.2008.	01.01.2009.
			DUKAT	H	Sinochem EMV North-Hungarian	AgroChem maska	14.12.2008.	01.01.2008.	01.01.2009.
			SPOT 960 EC	H	Chromos Agro	Chromos Agro	14.06.2010.	01.01.2008.	01.01.2009.
			GALEKOM EC (metabiazol+heksabromuron+Hornazol)	H	Chromos Agro	Chromos Agro	26.01.2008.	01.01.2008.	01.01.2009.
23.	Nonifenol etoksilat		PINOVIT N	DIP	Pinus TKI	Pinus Agro	01.07.2007.	01.01.2008.	01.01.2009.
			OKVAŠIVAČ CAFFARO 15	DIP	Isagro	Poljoprmet	30.06.2007.	30.12.2007.	30.12.2008.
24.	Oturak		CHROMOVIT	DIP	Chromos Agro	Chromos Agro	07.04.2010.	01.01.2008.	01.01.2009.
			CALTAN (oturak+Hilpet)	F	Bayer CropScience	Bayer d.o.o.	18.03.2007.*	18.09.2007.	18.09.2008.
25.	Ometoat		FOLIMAT LC 50	I	Aysta LifeScience	H.E.D. d.o.o.	14.03.2008.	01.01.2008.	01.01.2009.
26.	Prometrin		GESAGARD 500 FL	H	Syngenta	Syngenta Agro	30.06.2007.	30.12.2007.	30.12.2008.
			PROHELAN-T	H	Herbos	Herbos	31.12.2007.	01.01.2008.	01.01.2009.
	PROMETREX 50 SC	H	Agan	Danon		01.07.2007.	01.01.2008.	01.01.2009.	
27.	Setoksidin		GRASIDIM	H	Sipcam	Veterina	11.03.2007.*	11.09.2007.	11.09.2008.
28.	Simazin		RADOKOR 50 WP	H	Herbos	Herbos	01.09.2008.	01.01.2008.	01.01.2009.
29.	Terbufos		COUNTER G-5	I	BASF	BASF Croatia	09.12.2007.	01.01.2008.	01.01.2009.
30.	Tetradifon		PIROX FLUID (tetradifon+Hilpet+diatome)	I	Agronule	Agrokemija	09.12.2007.	01.01.2008.	01.01.2009.
31.	Triflorin		BAYLETON SPECIAL WP 5	F	Bayer CropScience	Bayer d.o.o.	01.07.2007.	01.01.2008.	01.01.2009.
32.	Triadimefon		ANTRACOL BT WP 71.25 (triadimefon+spirociklopi)	F	Bayer CropScience	Bayer d.o.o.	01.07.2007.	01.01.2008.	01.01.2009.
			FOLCUR BT EC 225 (triadimefon+heksabromuron)	F	Bayer CropScience	Bayer d.o.o.	01.07.2007.	01.01.2008.	01.01.2009.
33.	Vernolol		SURPASS 6,7 E (vernolol+Hornazol)	H	ZENECA	Herbos	09.12.2007.	01.01.2008.	01.01.2009.

Popis sredstava za zaštitu bilja koja sadrže aktivne stvari za koje je evropska komisija donela odluku o neuvrštanju na aneks i. Direktive 91/414/eec i čiji se promet zabranjuje odnosno kojima prestaje valjanost rešenja o registraciji

I-Insekticid
H-Herbicid
F-Fungicid
R-Rodenticid
A-Akaricid
DiP-dodatna i pomocna sredstva

* Iste kao rok važnosti rešenja o dozvoli za promet i primenu SZB

Real® 200 FS

sistemični fungicid
za tretiranje **semena**

Real 200 FS je sistemski fungicid sa protektivnim, kurativnim i eradikativnim delovanjem koji se koristi za tretiranje semena žitarica.

Real 200 FS se koristi za tretiranje semena pšenice i ječma u cilju suzbijanja prouzročivača glavnice (*Tilletia tritici*) i garj (*Ustilago nuda*).

Real 200 FS sadrži aktivnu materiju tritikonazol (200g/l). Formulisan je u obliku koncentrovane suspenzije za tretiranje semena blago crvene boje.

ORIGINALNI PROIZVODI
VRHUNSKOG KVALITETA

 BASF

The Chemical Company

Ruža Butulija, dipl. inž. agr.
Dragan Đorđević, dipl. inž. polj.

KIKINDSKO ZLATNO SEME

Kikindsko „Agro seme“ i ovu, 2007. godinu, kao i nekoliko desetina godina unazad predstavljao je oslonac svima onima koji su želeli kvalitet i kvantitet. U ovoj firmi ove dve kategorije su izjednačene.

Iako kao narod brzo zaboravljamo, tekuću, 2007., teško da ćemo tako lako izbrisati iz sećanja. Poljoprivrednici, a posebno proizvođači strnina sećaju se u kakvim se uslovima odvijala proizvodnja i kako je bilo teško doći i do kvaliteta i kvantiteta. Pa ipak, uspelo se u tome.

U pogonima „Agro seme“ Kikinda je doručeno oko 900 vagona stnih žita. Sigurni aprobacioni pregledi, kvalitetno skladištenje i dorada rezultiralo je visokim kvalitetom doruče-

nog zrna strnina tako da se energija klijanja i klijavost prosečno kretala preko 94%.

Zahtevi tržišta su svetinja te su mu ponuđene standardne sorte ozime pšenice kao što su Pesma, Rusija, Pobeda, Renesansa, Evropa – 90, KG – 56, NS-Rana 5. Ali selekzione kuće, a i proizvođači, pre svega u Vojvodini traže i nešto novo. I njima je „Agro seme“ Kikinda, izašlo u susret. Dorađene su i isporučene i nove, kvalitetne i prinodne sorte kao Arija, Cipovka, Simonida, Rapsodija, Dragana i Ljiljana. Za prolećnu setvu imamo jaru pšenicu Martu.

Od posebnog je značaja to da je seme pomenutih sorti tretirano kombinacijom fungicidnog preparata Real 200FS i insekticida Actellic. Na ovaj način seme je zaštićeno kako od prouzrokovala bolesti semena, tako i skladišnih štetočina. I ne samo to, već su i klijanci i ponici takođe zaštićeni.

Poslednjih godina veoma tražena vrsta strnina, tritikale, koja osvaja površine širom Srbije ali i u zemljama u okruženju, pogodna za stočnu ali i ljudsku hranu, našla je mesto u kikindskoj paleti semena. Tržištu su isporučene veće količine sorti Odisej i KG – 20.

Već sada možemo reći da „Agro seme“ priprema i neka iznenađenja za sledeću, 2008. godinu. Zasnovane su površine novom, veoma prinodnom i kvalitetnom sortom pšenice NS

– 40 S/00, kao i sortama tritikalea Trijumf i Favorit.

Naravno, sve je spremno i za jaru setvu, 2008. godine. U ponudi su domaće sorte jarog ječma Pek, Dinarac, mađarske sorte Skarlet, nemačke sorte Xanadu i francuske Beatrix. Pojedini krajevi naše zemlje intenzivno seju i ovas pa Kikinđani nude sorte Kondor i Lovćen.

Rekorderi u stočarskoj proizvodnji znaju da bez gajenja tzv. leptirnjača nema ni mleka ni mesa. Njima ali i onima koji bi da budu rekorderi nudi se sorta stočnog graška Menhir.

Za ljudsku ishranu tržištu su ponuđene sorte graška: Mali provansalac i Kelvedon

Pored pšenice i druga ratarska kultura, kukuruz je naš izvozni adut. Kvalitetni hibridi ZP 341, ZP 434, ZP 677, ZP 684, NS 4015, NS 444, NS 640, RADAN, ZENIT, NS 6010, NS 540, NS 510 dorađeni su, tretirani fungicidom Maxim XL 035-FS spremno čekaju proleće. Za ljubitelje belog kukuruznog zrna tu su i hibridi NS 609b i NS 5016b

Setva industrijskog bilja, selekcionisanog u domaćim kućama je i naš interes. Sorte soje kao što su Venera, Ana i Balkan spremno očekuju setvu i eventualni „okršaj“ sa GMO.

Iz Kikinde, iz firme „Agro seme“ je potekla reka zlatnog semena. Na proizvođačima je samo da je preusmere u svoje njive.

FitoFert Đubriva

iz ugla potrošača

Đubriva FitoFert, proizvod saradnje firmi „Agromarket“ i „Fertico“, već tri sezone egzistiraju na našem tržištu. Kao proizvođači ovih preparata trudili smo se da uvažimo svaku sugestiju naših potrošača i da je ugradimo u naše proizvode. Takođe nastojali smo da servisom i stručni savetima unapredimo proizvodnju kod naših potrošača, a ovo su komentari nekih od njih.

Tomica Stevanović
Proizvođač ranog povrća
Selo Međurovo Niš.

„Đubriva FitoFert koristim već dve sezone. Moram da priznam da u početku nisam verovao da neko iz naših krajeva može da napravi dobro đubrivo, pogotovu kristalno, vodotopivo pa sam sa prihranom krenuo na manjim površinama. Prvo što sam primetio je bila odlična rastvorljivost, a i biljke su odreagovale bolje nego što sam očekivao, tako da sam uskoro u celom plasteniku od 40 ari počeo da primenjujem FitoFert đubriva. Pored prihrane kroz sistem kap po kap redovno folijarno prihranjujem povrće i to uglavom FitoFert HUMISUPER –om. To đubrivo ima neverovatan efekat, naročito na biljke posle presađivanja.

I šta da Vam kažem osim da su dobra koliko i najbolja svetska, nema razlike osim u ceni, ova naša su mnogo jeftinija“.

Dejan Lazić,
Proizvođač kupusa i krompira
Selo Lalinac –Niš

„Mislim da sam prvi kupac FitoFert đubriva u mom selu, a koristim ih već tri godine. Sa đubrivima sam zadovoljan, do ove godine sam ih koristio folijarno. Ove godine stručna služba „Agromarket – Fertico“ je kod mene postavila proizvodni ogled fertigacije veštačkom kišom na usevu kupusa. Rezultati su bili odlični, a kupus smo brali u punom rodu dve do tri nedelje pre drugih. Na parceli od 90 ari ubrali smo oko 100 tona kupusa odličnog kvaliteta, i bez problema ga prodali.

Ono što ova đubriva razlikuje od drugih je i servis koji mi kao potrošači dobijamo. Naime da nije bilo njihovih stručnih saveta u pravo vreme i uvođenja nove tehnologije prihrane s njihove strane moj kupus bi rodio prosečno i istovremeno kad i ostali. Ali ne samo u prihrani, njihovi stručnjaci mi pomažu i u izboru pesticida“.

Dušan Savić, dipl. inž. voćarstva

„Područje južnog Banata važi za velikog zahtevnog proizvođača voća, a pre svega jabuka i bresaka. S obzirom na kvalitet koji nudimo, to su i zahtevi koje tražimo veliki. Sa primenom FitoFert đubriva počeli smo prošle sezone folijarno na manjim površinama, a ove godine smo kompletne zasade jabuka, nektarina i breskava tretirali isključivo FitoFert đubrivima. Tretmane smo izvodili sa tri kristalne NPK formulacije (FitoFert Kristal 10:40:10, FitoFert Kristal 19:19:19 i FitoFert Kristal 4:10:40), i dve mikroelementalne formulacije (FitoFert Bor Super 10 i FitoFert Calcium 15). Tretmani su prošli bez problema, đubriva se odlično rastvaraju i nema začepjenja dizni pri tretmanu. Usvojivost đubriva je odlična i ovogodišnja suša je u mnogome ublažena korišćenjem ovih đubriva. Ono što nas kao velike proizvođače voća raduje je spremnost proizvođača ovih đubriva da našim zahtevima izađe u susret i da registruje formulacije u skladu sa našim zahtevima. Takođe ovo su jedina đubriva sa kontrolisanim sadržajem teških metala. Naime bez takve deklaracije nije moguć izvoz našeg voća u EU, a u skladu sa HCCP-om.

Preporučio bih svakom proizvođaču voća da obavezno folijarno prihranjuje voće, a naše iskustvo preporučuje FitoFert svim voćarima“.

Rasadnik EOL – Dublje
Slobodan Radovanović

„Mi proizvođači cveća smo malo zahtevniji kada su đubriva u pitanju, ali naše iskustvo sa pojedinim formulacijama mikroelemenata FitoFert đubriva je odlično.

Prošle godine smo uspešno izlečili Fe hlorozu njihovim prepratom FitoFert Ferro Organo 6 i od tada uspešno saradjujemo. Paleta FitoFert preparata je veoma široka, a za nas je jako bitno da pored ponude klasičnih vodotopivih đubriva među njima možemo naći specifične biostimulativne preparate na bazi huminskih i amino kiselina - FitoFert HUMISUPER, FitoFert COMBIVIT, a njihov učinak na biljkama je više nego očigledan. Takođe razvojni deo preduzeća „Agromarket – Fertico“, proizvođača FitoFert đubriva je uvek voljan da uvaži naše sugestije i zahteve vezane za pojedine stare ili nove formulacije.

U suštini preporučio bih svakom proizvođaču cveća da proba na svojim biljkama FitoFert preparate, sigurno se neće pokajati“.

Ovo su samo neka iskustva proizvođača koji su korisnici programa mineralnih hraniva iz linije „FitoFert“. Dalje usavršavanje formulacija, pakovanja i uvođenje ovih proizvoda je naš zadatak i u narednim godinama, a sve u cilju zadovoljenja naraslih potreba poljoprivrednih proizvođača i praćenja novina u zemljama čija tržišta želimo da osvojimo.

FitoFert

za zdrav plod i siguran rod

Kristalna đubriva za fertigaciju i folijarnu primenu

FitoFert Kristal

Folijarna đubriva na bazi humusnih kiselina

FitoFert Humino

Tečna folijarna đubriva

FitoFert Liquid

Tečna đubriva za prehranu sobnog i balkanskog bilja

Distributer:

agromarket

www.fitofert.com

Priredili: Dragan Đorđević, dipl. inž. polj.
Veselin Šuljagić, dipl. inž. polj.

U ovom broju nastavljamo sa predstavljanjem ribizle, prenoseći delove teksta iz priručnika »Tehnologija proizvodnje ribizle« autora Mihaila Nikolića i Jasminke Milivojević, na čemu im se zahvaljujemo.

RIBIZLA

NAŠA NOVA ŠANSA

III DEO

Nega zasada ribizle

U toku eksploatacionog perioda zasada ribizle neophodno je u optimalnim vremenskim rokovima izvesti niz agro i pomotehničkih mera, čime se obezbeđuju brži porast, veći prinosi i duži vek zasada. Najvažnije mere su: održavanje zemljišta, đubrenje, navodnjavanje, rezidba i zaštita od prouzrokovaca bolesti i štetočina.

Održavanje zemljišta

Postoji nekoliko načina održavanja zemljišta u zasadima ribizle: stalna obrada zemljišta (jalovi ugar), zastiranje zemljišta organskim i sintetičkim materijalima (malčiranje), sistem ledine (zatravnjivanje), upotreba herbicida i kombinovani sistem.

Najčešće zastupljen način održavanja zemljišta u praksi jeste jalovi ugar, koji ima za cilj održavanje površinskog sloja zemljišta u

rastresitom stanju, uništavanje korova i regulisanje vodnog, vazdušnog i toplotnog režima zemljišta.

Osnovna obrada u zasadima ribizle obavlja se u jesen, po završetku vegetacije. Dubina na kojoj se obrada izvodi ne bi smela biti veća od 15 cm zbog mogućnosti ozleđivanja žila, usled čega žbunovi slabije rastu.

Svake treće ili četvrte godine, kada se zasadi ribizle đubre stajnjakom, potrebno je međurednu obradu izvoditi dublje (na 20–25 cm) radi boljeg zatrpavanja đubriva, ali i poboljšanja aerisanosti zemljišta.

Plitka obrada zemljišta (tzv. prašenje) izvodi se u više navrata tokom vegetacionog perioda. Prvo rano s proleća, drugo krajem aprila u vreme cvetanja, treće nakon berbe i četvrto polovinom avgusta..

Održavanje zemljišta zastiranjem (malčiranjem) poseban je vid održavanja zemljišta u zasadima ribizle, koji podrazumeva upotrebu organskih ili sintetičkih materijala.

Kao malč materijal obično se koriste slama, seno, usitnjena kukuruzovina, strugotina ili nešto slično. Pri zastiranju treba voditi računa da se obezbedi debljina sloja 15–20 cm.

Primena sintetičkih malčeva, kao alternativa slami i drugim organskim materijalima, predstavlja savremeni način održavanja zemljišta u zasadima ribizle. U praksi se najviše upotrebljava crna polietilenska folija, čije su prednosti višestruke..

Polietilenska folija se postavlja rano u proleće u trakama duž redova ribizle, dok se međuredni prostor širine od 0,5 do 1,5 m obrađuje, ili se u tom delu korovi uništavaju herbicidima.

Primenu herbicida kao meru održavanja zemljišta u zasadima ribizle, zbog čestih grešaka i nepravilnog izbora, treba svesti na najmanju moguću meru, odnosno na neophodan minimum. Pri izboru herbicida posebno treba biti obazriv i poznavati načine delovanja, kao i preporučeno vreme i dozu primene svakog preparata..

Herbicidi za sprečavanje nicanja korova iz semena dosta su efikasni i jednostavni za pri-

menu. Najviše su u upotrebi Devrinol i Kasoron G. Primenjuju se odmah po otapanju snega i povlačenju površinskih voda, a pre kretanja ribizle i nicanja korova. Poželjno je da zemljište bude obrađeno. Doze primene su različite u zavisnosti od sredstva: Devrinol (4 - 5 l/ha), Kasoron G (30 kg/ha). Posle primene ovih herbicida poželjno je da padne slaba kiša, a zemljište da se ne obrađuje naredne 3 do 4 nedelje. .

Selektivni herbicidi sa sistemskim dejstvom translokaciono prodiru u sve organe tretirane biljke izazivajući njeno sušenje. Imaju široku primenu u borbi protiv jednogodišnjih i višegodišnjih korova (pirevina, divlji sirak, zubača, muhar i sl.), a pri tom ne oštećuju ribizlu. Iz ove grupe herbicida najviše se koristi Focus ultra koji se primenjuje u količini od 2 do 3 l/ha za suzbijanje jednogodišnjih i višegodišnjih uskolisnih korova, i to od faze porasta tri lista pa do visine od 20 cm.

Neselektivni (totalni) herbicidi sa sistemskim dejstvom se preporučuju u pripremi zemljišta, najmanje mesec dana pre sadnje. Najpoznatiji herbicidi ove grupe su Glifomar i Cosmic, kod pomenutih preparata aktivna materija je glifosat. Primenjuju se u količini od 3 do 8 l/ha.

Đubrenje ribizle

Za postizanje visokih i redovnih prinosa, ribizla zahteva obilno đubrenje organskim i mineralnim đubrivima. Od važnijih biogenih makroelemenata, ona najveće potrebe ima za kalijumom, zatim azotom, a najmanje za fosforom.

Ukoliko je pri zasnivanju zasada obavljeno meliorativno đubrenje i povećan sadržaj humusa do željenog nivoa, tokom prve vegetacije dovoljno je u dva navrata ukupno rasturiti 200 kg azotnog đubriva (nitromonkala ili amonijum sulfata). U drugoj godini količinu azotnih đubriva treba povećati na 250–300 kg/ha.

Osnovno đubrenje kompleksnim mineralnim đubrivima treba početi u jesen treće godine. Prikkladne formulacije NPK đubriva za ribizlu jesu one u kojima dominira kalijum i koje ne sadrže hlor, prema kome je ribizla osetljiva.

To su formulacije 7:14:21 ili 10:12:26 +3% MgO. Količine ovog đubriva, koje se dodaju svake godine, kreću se u rasponu od 400 do 800 kg/ha. U godinama kada se zajedno sa mineralnim đubrivima dodaje i stajnjak u količini 30–40 t/ha, dovoljno je dodati 400–500 kg/ha kompleksnog đubriva, a u ostalim godinama količina se može povećati na 600–800 kg/ha.

U proleće se obavlja prihranjivanje azotnim đubrivom, prvo prihranjivanje se obavlja neposredno pred kretanje vegetacije sa nitromonkalom ili amonijumsulfatom u količini od 400 do 600 kg/ha. Ovom prihranom se doprinosi intenzivnijem porastu mladara i novog rodnog drveta, kao i boljem zametanju i razvoju plodova ribizle. Drugo prihranjivanje azotnim đubrivima, koje se izvodi posle berbe, pokazalo se kao vrlo korisno za bolje i potpunije diferenciranje cvetnih pupoljaka, čime se postiže i veća rodnost u narednoj godini. Koriste se ista đubriva kao i za prvo prihranjivanje, samo u manjim količinama (200–250 kg/ha).

U savremenoj tehnologiji gajenja ribizle đubrenje vodotopivim đubrivima kroz sistem za navodnjavanje "kap po kap" (tzv. fertigacija) postaje redovna mera.

Navodnjavanje ribizle - Ribizla je voćka humidnih područja i ona zahteva relativno veliku količinu padavina sa pravilnim rasporedom u toku vegetacije. Ako nema padavina neophodna je primena sistema za navodnjavanje posebno pred početak fenofaza cvetanja i zrenja plodova, kao i neposredno posle berbe. Norme zalivanja su različite i kreću se od 400 do 500 m³/ha na lakšim, odnosno 600 do 700 m³/ha na težim zemljištima. Moguće je primeniti različite načine navodnjavanja, od navodnjavanja brazdama do sistema "kap po kap" i veštačke kiše.

Slične prednosti poseduje i navodnjavanje veštačkom kišom, dok se pri navodnjavanju brazdama troše velike količine vode, pa se njegova primena preporučuje samo na manjim površinama sa prikladnom konfiguracijom terena.

Rezidba ribizle

Ribizla je tipična žbunasta biljka, koja svake godine iz prizemnog dela obrazuje po nekoliko bujnih grana (stabala). One se od druge godine intenzivno granaju i donose rod pretežno na vršnim delovima glavnih i bočnih grana. Posle treće ili četvrte godine bujnost i rodnost grana se znatno smanjuju, što nameće obavezu rezidbe, odnosno uklanjanja starijih grana.

U zavisnosti od vremena izvođenja rezidbe i cilja koji se želi postići, rezidba se deli na: rezidba na oblik, rezidba na rod i rezidba u cilju podmlađivanja.

Rezidba na oblik se izvodi prve godine nakon sadnje, rano u proleće. Pri ovoj rezidbi se na sadnici ostave 3 do 4 dobro razvijena pupoljka, ukoliko ona ima samo jedan letorast. Međutim, ukoliko sadnica ima više letorasta, ostave se dva dobro razvijena letorasta, a svi slabiji se uklanjaju do osnove. Zatim se ostavljeni letorasti prekrate na po 2 pupoljka. Na početku druge godine odaberu se 3 do 4 dobro razvijene i pravilno raspoređene grane, koje se ostavljaju u žbunu, dok se ostale uklanjaju do osnove.

Na početku treće godine, biraju se 3 do 4 nove, dobro razvijene prizemne grane, pri čemu se eliminišu ostale grane iste starosti. Dvogodišnje grane se ne diraju. Posle treće godine, u žbunu moraju biti zastupljene 3 do 4 grane svake kategorije starosti (jedna, dve i tri godine), tako da jedan zdrav i dobro razvijen žbun sadrži prosečno 9 do 12 grana.

Rezidba na rod

Predstavlja redovnu rezidbu koja se izvodi svake godine tokom. Predstavlja neophodnu meru za održavanje žbunova u dobrom zdravstvenom stanju i punoj produktivnosti. U toku ove rezidbe biraju se 3 do 4 dobro razvijene, uspravne i zdrave jednogodišnje grane, koje se zadržavaju u žbunu, dok se sve ostale jednogodišnje grane uklanjaju do osnove. Takođe, do osnove se uklanjaju i sve grane starije od tri

godine, čime se podstiče razvoj novih prizemnih grana, a time obezbeđuje i veća bujnost i rodnoš žbuna.

Crna ribizla, za razliku od crvene, najveću količinu plodova donosi na jednogodišnjim granama. Zbog toga je moguće, umesto pomenutog načina redovne rezidbe, a u cilju smanjenja troškova, svake četvrtne godine pokositi do osnove sve grane u žbunu na pojedinim delovima polja

Za razliku od sorti crne ribizle, sorte crvene ribizle obrazuju manji broj novih prizemnih grana, ali su one bujnije, više razgranate i dugovečnije. Donose veću količinu roda na bočnim granama. Stoga se uklanjanje i zamena starijih prizemnih grana kod ovih sorti obavlja posle pete godine, a bočne grane se mogu proređivati (ako su pregusto raspoređene) i po potrebi prekraćivati.

Rezidba u cilju podmlađivanja žbunova se zasniva na rigoroznoj rezidbi koja podrazumeva uklanjanje do osnove svih grana starijih od dve godine.

Zaštita ribizle od prouzrokovala bolesti i štetočina

Ribizlu ugrožava relativno veliki broj prouzrokovala bolesti i štetočina i, pojedinačno ili u sadejstvu, oni mogu da pričinu znatne štete, koje se ogledaju u smanjenju prinosa i pogoršavanju kvaliteta plodova. Najznačajnije i ekonomski najvažnije bolesti koje napadaju ribizlu su: ribizlina rđa - *Cronartium ribicola* J.C. Fish., pepelnica - *Sphaerotheca mors-uvae* Berk., antraknoza - *Pseudopeziza ribis*, septorioza - *Septoria ribis* Lib. i r., viroze ribizle od kojih su najčešće: virus reverzije - Black currant reversion, virus mozaika, virus žućenja nerava i dr. Intenzitet zaraze zavisi od sorte, perioda vegetacije i uslova sredine.

Među štetočinama koje napadaju ribizlu ekonomski su najznačajnije: lisne vaši *Cryptomyzus ribis* L., staklokrilac - *Synanthedon /Sesia/ tipuliformis* Cl., ogrozdovac *Abraxas grossulariata* L., ribizlina lisna - *Dasyneura /Perrisia/ tentensi* Rubs. i cvetna galica - *Dasyneura ribis* Born., kao i ribizlina grinja - *Cecidophyopsis ribis*.

Orientacioni program zaštite ribizle

Faza razvoja – vreme primene	Bolesti i štetočine	Preparat	Koncentracija
Zimsko mirovanje - kraj februara -	gljivične bolesti, grinje i vaši	Cuprblau Z Galmin	0,35% 1 - 2%
Bubrenje i otvaranje pupoljaka	antraknoza, rđa, septorioza, grinje	Captan WP-50 Vertimec 018 EC	0,25% 0,1%
Porast letorasta – pred cvetanje	pepelnica, rđa, antraknoza, grinje, staklokrilac, vaši	Delan 700 WG Stroby DF Nurelle - D	0,05% 0,02% 0,1%
Posle precvetavanja	rđa, antraknoza, pepelnica, vaši, staklokrilac, galice, pedomerka	Captan WP-50 Score 250EC Actara 25 WG	0,25% 0,02 % 0,02 %
Posle berbe	rđa, antraknoza, grinje i pedomerke	Bravo 720 SC Vertimec 018 EC Actara 25 WG	0,25% 0,1% 0,02%
Otpadanje lišća	razne bolesti	Cuprblau Z	0,5 %

Prvo i drugo prskanje mogu se spojiti u jedno u vreme bubrenja pupoljaka

ČEKAJUĆI ZAKON

Dragan Đorđević, dipl. inž. polj.
Veselin Šuljagić, dipl. inž. polj

109 godina od prvog regulisanja problematike zaštite bilja - Stručnjaci za zaštitu bilja već 7 godina čekaju nove propise

Živimo u Republici Srbiji, a problematiku zaštite bilja reguliše „Zakon o zaštiti bilja Savezne Republike Jugoslavije“. Za nas ništa novo, navikli smo na to. Daleko od toga da taj zakonski akt nije dobar ali smo imali obećanja da dobijamo „evropskiji“ zakon. Samo da dođu „naši“ (čitaj „stručnjaci za zaštitu bilja“). A onda su došli i „naši“ i „njihovi“ i „neki“ i „nečiji“ i „ničiji“. Uglavnom zakon se i dalje „krčka“ u fiokama, skupštinskim klupama i ko zna gde. Suština za nas sve ipak leži u tome da li i ovaj postojeći poštujemo i vladamo se po njemu. Neka svako **ko treba** da svoj odgovor.

Dok čekamo nova zakonska rešenja, osvrnimo se na istotijat regulative zaštite bilja na ovim prostorima. Možda se iz toga iskristališe neka nova ideja ili rešenje postojećeg problema. Mali pogled unazad, u poslednje decenije XIX veka ukazuje i na ondašnje narasle probleme zbog kojih se moralo posegnuti za zakonom. To je vreme kada Srbija dobija sve veći broj učenih glava, ljudi širokih shvatanja koji su školovani u vodećim univerzitetima Austro-Ugarske, Rusije, Švajcarske, Francuske. Istovremeno, to se poklapa i sa sve većim izvozom poljoprivrednih proizvoda. Ali u to vreme se na vinovoj lozi registruje pojava i štete od prouzrokovala pepelnice, plamenjače vinove loze (1884.), filoksere (1887-1893). U periodu 1890.- 1892. godine, u šumskim sastojinama Srbije caruje gubar. Iz tog perioda potiče i prva pravna regulativa vezana za zaštitu bilja - 1883. godine donosi se *Zakon protiv filoksere zaraze*, a zatim i *Pravila o radu izveštača za*

osmatranje vinograda i Uput za prepoznavanje vinogarada filokserom zaraženih. Godine 1889. , u Kraljevini Srbije donet je i *Pravilnik o suzbijanju plamenjače na vinovoj lozi*.

Najveće dostignuće u regulisanju prava i obaveza u poljoprivrednoj proizvodnji sa posebno naglašenom zaštitom bilja je proglašenje *Zakona o uništavanju štetnih životinja i biljaka i zaštićivanju korisnih životinja*, dana 16. jula (po starom kalendaru) 1898. godine. Zakon je sadržavao samo 9 članova i već u prvom članu se jasno čitaju obaveze:

„Svaki držalac ma kakvog zemljišta, zasađenog ili nezasadenog, bio on sopstvenik, uživalac ili zakupnik, dužan je da uništava štetne životinje i biljke koje se na njemu nalaze“.

Stalno se apeluje da je neophodno udruživanje kako bi se lakše premostile teškoće u proizvodnji. U istom članu, članu 1. pomenutog Zakona, kaže se:

„Isto tako, dužni su svi građani jedne opštine, na poziv opštinske vlasti, zajednički da i uništavaju štetne životinje, koje se nalaze na opštinskim zemljištima, po sokacima i drumovima, kao i na privatnim imanjima kada je za to udružena snaga potrebna“.

O tome ko su štetne životinje, odlučivao je Ministar narodne privrede Kraljevine Srbije. Ukoliko je za „uništavanje štetnih životinja“ potrebno „posebno sredstvo ili sprava“, opština je bila dužna da je nabavi i naplati naknadu za njenu upotrebu.

Sankcionisanje neizvršavanja obaveza iz Zakona o uništavanju štetnih životinja i biljaka i zaštićivanju korisnih životinja, propisivali su članovi 6. i 7. Tako se u članu 6. kaže:

„Za nevršenje odredaba ovog zakona, propisanih pravilnika i naredaba koje su izdate na osnovu toga, opštinske vlasti uzimaće pojedince po policijskoj uredbi i kazniti od 5 do 50 dinara u korist opštinske kase, a utamanjivanje štetočine izvršiće odmah sama o trošku osuđenog“.

Da je stepen kritike ili samokritike, odgovornosti ili samoodgovornosti podignut na viši nivo, govori i član 7.:

„Za labavo vršenje ovog zakona i propisanih pravilnika od strane opštinskih vlasti, sreske ili okružne policijske vlasti uzimaće predsednika opštine odnosno kmetove na odgovor i kazniti od 10 do 50 dinara u korist državne kase“.

Zamislite - koja količina para bi se danas sakupila od ovog člana zakona?

Početak XX veka obeležilo je formiranje poljoprivrednih škola, oglednih stanica, a 1919. godine i Poljoprivredno-šumarskog fakulteta u Beogradu na kome se izučavala i Fitopatologija i Entomologija. Počinje sa radom i industrija pesticida, 1920. godine, fabrika „Zorka“ iz Subotice počinje proizvodnju „zelene galice“ za suzbijanje viline kosice, 1924., proizvodnju plavog kamena za zaštitu vinove loze od prouzrokovala plamenjače, a 1934. godine, i u Kruševcu, „Župa“ počinje sa proizvodnjom plavog kamena u količini od 2.000 tona godišnje, a do 1941. ova proizvodnja se penje na 10.000 tona.

Sve ovo prati i novo zakonodavstvo. Godine 1921., donet je *Zakon o kontroli semena kulturnih biljaka*, a pet godina kasnije, 1926., i *Pravilnik o proizvodnji, uvozu i prometu sredstava za suzbijanje biljnih štetočina i bolesti*. Ovo je nagnalo je stručnjake i zakonodavce na promenu zakonskih akata vezanih za zaštitu bilja, te Kraljevina Jugoslavija 1929. godine donosi *Zakon o suzbijanju bolesti i štetočina kulturnog bilja*.

I tako smo se razvijali do 1941. godine, kada ništa nismo imali, a tada dođoše Nemci i odneše sve.

Sve nam se više čini da ne ličimo i ne podsećamo dovoljno na naše stare jer je činjenica da nemamo inicijativu u donošenju fundamentalnih rešenja (čitaj Zakona), a koliko smo tek neodgovorni prema deci, prema budućim pokolenjima?!

A nov zakon i dalje čekamo.

NIKADA VIŠE NOKDAUNA

Dragan Đorđević, dipl. inž. polj.
Veselin Šuljagić, dipl. inž. polj.

Ni najstariji proizvođači kako merkantilnog tako i semenskog krompira u zemlji Srbiji, ne pamte godinu sa više meteorološki stresnih situacija od prolazeće 2007. godine. Priroda se poigrala sa usevima krompira i u ravničarskim i u brdsko-planinskim rejonima proizvodnje. Kišni periodi obeležili su prvi deo vegetacije, dok je drugi deo sezone u mnogim krajevima zemlje karkaterisala izrazita vazdušno-zemljišna suša sa toplotnim udarima izazvanim gotovo saharskim vetrovima.

Ove godine je ukupno posejanih površina pod krompirom za 10 do 15% manje u odnosu na prethodnu. Procena je da je pod ovom značajnom biljnom vrstom 50-55000 ha. Prosečan prinos na nivou zemlje ceni se na oko 10 tona po hektaru. U najznačajnijem reonu za proizvodnju krompira – Zapadnoj Srbiji, tekuće, 2007. godine, posejano je oko 7000 hektara sa kojih je ostvaren prosečan prinos od 12 do 13 tona po hektaru.

Kada je reč o proizvodnji semenskog krompira i tu je registrovano smanjenje površina. Po prijavama upućenim Ministarstvu poljoprivrede, posejano je oko 680 hektara. Oko 15% useva je tokom poljskih pregleda obavljenim od strane stručnih službi odbijeno, a procena je da će tokom laboratorijskih ispitivanja na prisustvo virusa otpasti još oko 10% površina. Kod semenskih useva, situacija sa prinosom je nešto povoljnija, prosečan prinos je od 13 do 14 tona po hektaru semena, a maksimalan 15 do 17 tona što je rezultat setve visokih kategorija semena – elita, original.

Dakle, prvi nokdaun proizvodnja krompira doživela je u samom startu tj.

smanjenjem površina i prinosa po jedinici površine, kako u merkantilnoj tako i semenskoj proizvodnji. Protiv ovog se nije moglo značajnije uticati zbog lošeg plasmana krompira roda 2006. godine, koji je izazvao besparicu na početku 2007. godine.

Na ovaj nokdaun, nadovezao se sledeći – izuzetno dugačak i obilan kišni period u prvom delu vegetacije kada su mlade biljke krompira bile najosetljivije na razvoj bolesti tzv. vlažnog tipa – plamenjače. U periodu intenzivnog porasta u stablo biljaka krompira ni najperzistentniji i najčešće korišćeni kontaktni fungicidi – **Bravo 2,0 l/ha** i **Dithane DG Neo Tec 3,0 kg/ha**, morali su biti pokriveni u ovoj i fenofazi početka cvetanja biljaka primenom fungicida sa sistemskim delovanjem.

Preparat „**Ridomil Gold Mz 68 WG**“ primenjen u blok sistemu u dozi od 2,5 – 3,0 kg/ha u razmaku 7 do 10 dana ponovo je ispoljio najveću efikasnost i sigurnu zaštitu od prouzrokača plamenjače – *Ph.infestans*.

Novi nokdaun je delo majke prirode, a on je najjači i najsuroviji – druga polovina vegetacije protekla je u nezapamćenoj suši i redukovala prinose do neverovatnih količina po jedinici površine, kako konzumnog tako i semenskob bez obzira da li je sorta bela ili crvena. A da nevolja nikada ne ide sama, postarala se štetočina krompirova zlatica - *L. decemlineata*, koja je u prvom delu sušnog perioda obrazovala svoju drugu, a u nekim reonima i treću generaciju. Problem je rešavan i rešen na najpouzdaniji način – primenom 80 g/ha preparata **Actara 25 WG**.

O zaista teškoj vegetacijskoj godini za proizvodnju krompira dokazuje i to da dok je pisan i štampan ovaj broj časopisa „Agrosvet“

(sredina novembra), u brdsko-planinskim, a i nekim ravničarskim reonima proizvodnje još uvek se krompir nalazi u zemljištu, a ne u skladištima.

RIDOMIL®
MZ 68 WG
pepiti technology

GOLD

2,5 – 3,0 kg/ha

Preventivno
Kurativno
Eradikativno

Villager

seeds tools garden

motorni trimer Villager BC 750, 900, 1250

motorna testera
Villager YD - 45A / YD - 38

motorna testera Villager
VGS16 / VGS 20 / VGS24 / VGS30 / VGS43

Trimeri
Testere
Kosačice
Prskalice

motorna prskalica DM - 14

Trimer za živu ogradu Villager HPC 750

motorna kosačica Villager V 46

AGROMARKET DOO

Kraljevačkog bataljona 235/2 34000 Kragujevac, Srbija tel: 034/ 308 000 i 308-001, fax: 034/ 308 016

Distributivni centri: Kragujevac: 034/300-435, Beograd: 011/84-88-307, Valjevo: 014/286-800, Subotica: 024/753-307, Sombor: 025/432-410, Sremska Mitrovica: 022/649-013, Niš: 018/274-700, Bijeljina: +387 55 355 230, Gradiška: +387 51 809-840, Podgorica: 081/ 872-165

1

GLIFOMARK

totalni, neselektivni, translokacioni herbicid

GLIFOMARK

Дозвола за промет Министарства пољопривреде,
шумарства и водопривреде, Београд бр:
321 - 01 - 00049 - 28 | 2007 - 11
од 13.03 2007. године

Рок употребе: 3 године

Датум производње и број шарже утиснути на амбалажи.

Садржај: 1 литар

Заступник и увозник:
AGROMARKET d.o.o.
Краљевачког батаљона
235/2 34000 Крагујевац
Телефон: 034 308 000

